

HARALAMB
ZINCA

zefirul

nuvele, povestiri

Editor:

Hadrian Mateescu

Redactor:

Camelia Coste

Concept grafic:

Silvia Olteanu

DTP:

Radu Nan

Corector:

Cristina Teodorescu

Copyright © Haralamb Zincă, 1964

Copyright © 2022 Publishing Solutions

Este interzisă reproducerea integrală sau parțială a lucrării, sub orice formă, fără permisiunea scrisă a editurii.

Toate drepturile rezervate.

Casa Presei Libere, Corp A3-A4, Etaj 1

Tel.: 021.336.36.33

E-mail: office@publisol.ro

Găsiți cărțile noastre pe www.publisol.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ZINCĂ, HARALAMB

Zefirul : povestiri / Haralamb Zincă. - Petrești : Publisol, 2022

ISBN 978-606-9629-53-6

821.135.1

Tipărit la ARTPRINT

www.artprint.ro

Haralamb Zincă (pseudonimul literar al lui Hary Isac Zilberman) s-a născut pe 4 iulie 1923, la Roman.

Scriitorul a captivat generații întregi de cititori prin cele peste 50 de romane polițiste și de spionaj publicate, dar și prin jurnalele de front și cărțile de cercetare istorică.

Este considerat părintele literaturii de gen din România, *Sfârșitul spionului fantomă* fiind prima carte de spionaj scrisă de un autor român, iar *O crimă aproape perfectă*, prima carte polițistă.

A fost unul dintre cei mai vânduți scriitori români ai epocii sale. Cărțile lui, tipărite în tiraje de 250 000 – 300 000 de exemplare, se epuizau în doar câteva zile. Cazurile inventate de el erau atât de surprinzătoare, încât anchetatorii profesioniști îi cereau sfaturi pentru rezolvarea unor cazuri reale.

A fost distins cu Premiul Asociației Scriitorilor din București – pentru cartea-document *Și a fost ora H* (1971) – și cu Premiul Uniunii Scriitorilor (1976).

A murit, după o lungă suferință, la București, pe 24 decembrie 2008.

Printre cele mai cunoscute romane scrise de Haralamb Zincă, se numără: *Sfârșitul spionului fantomă* (1963), *Taina Cavalerului de Dolenga* (1965), *Moartea vine pe bandă de magnetofon* (1967), *Ochii doctorului King* (1968), *O crimă aproape perfectă* (1969), *Crima de la 217* (1970), *Limuzina neagră* (1973), *Un glonte pentru rezident* (1975), *Soarele a murit în zori* (1976), *Mapa cenușie G.R.* (1977), *Dragul meu Sherlock Holmes* (1977), *Toamna cu frunze negre* (1978), *Anotimpurile morții* (1980), *Glonțul de zahăr* (1981), *Destinul căpitanului Iamandi* (1982), *Operațiunea „Soare“* (1984), *Suspecta moarte a lui Mario Campanella* (1991), *Moartea m-a bătut pe umăr* (1993), *Moartea mirosea a Christian Dior* (1997).

izbutitele apariții ale literaturii noastre de avangardă ca și primul volum al romanului *Dintre sute de catarge*, dedicat luptei unui grup de partizani din nordul Moldovei împotriva fascismului cu câteva luni înainte de 23 August 1944.

Dacă privim acum ansamblul creației sale inspirate din viața armatei, vom observa că pe Haralamb Zincă îl atrag în special subiectele eroice, momentele de maximă încordare sufletească ale personajelor. Afirmația ar putea într-o măsură să surprindă pe cititor. Chiar dacă eroii săi sunt firi visătoare, înclinate spre poezie, oameni cu o constituție sufletească delicată, ei nu ezită, atunci când datoria și conștiința le-o cer, să acționeze cu dârzenie și hotărâre, să se dovedească apți de fapte ieșite din comun. Vom constata această facultate dominantă a personajelor sale în toate volumele, cu deosebire la Mircea, eroul povestirii *Flăcăul cu arma* inclusă în volumul de față. Am putea spune că lectura cărților lui Haralamb Zincă din acest ultim deceniu ne relevă un adevărat peisaj moral al eroismului, fie că se manifestă în primele linii ale frontului, și aici povestirile *Zefirul* sau *Legătura* mi se par cu deosebire semnificative, fie în activitatea de fiecare zi a militarilor forțelor noastre armate.

Această carte înfățișează cititorului doar un aspect al creației lui Zincă, una din direcțiile activității lui: cea legată direct de evocarea tradițiilor glorioase ale armatei noastre, de viața actuală a militarilor patriei. Ca și alți scriitori contemporani – și am numi printre ei pe Mișu Dragomir, Eusebiu Camilar, Aurel Mihale, Ion Grecea, Victor Tulbure, Dragoș Vicol, Nicolae Tăutu –, Haralamb Zincă a aflat pe acest tărâm subiecte care pot inspira artistul și da naștere, prin ineditul și prin complexitatea împrejurărilor de viață, unor opere literare autentice.

Scrierile lui, alăturate celor ale autorilor amintiți mai sus, contribuie la conturarea unei imagini elocvente a istoriei armatei noastre. Cititorii vor regăsi în aceste pagini oameni și fapte asupra cărora Haralamb Zincă s-a aplecat cu un sentiment de datorie patriotică și cu bucuria artistului conștient că poate fructifica înclinațiile sale scriitoricești.

Cum se definesc ele în volumul pe care îl avem acum în față? Prozatorul preferă o descriere a faptului neînsemnat în aparență. Îl caută cu frenezie chiar. Spre deosebire de scrierile lui precedente, gesturile spectaculoase nu-l mai impresionează. Aceasta, din punct de vedere psihologic. Ca formulă literară, ele aparțin instantaneului. Situațiile în care sunt prezentați eroii lui Zincă nu sunt deloc neobișnuite (excepție fac, bineînțeles, momentele de război care, prin natura lor, solicită o încordare morală și fizică deosebită). Când spuneam că Zincă dovedește o receptivitate aparte tocmai pentru întâmplările mărunte, mă refeream implicit la capacitatea lui de a pune în lumină o trăsătură de caracter a omului nou, un aspect esențial al fizionomiei sale morale pornind de la un fapt ce poate părea oarecare. Fie că exaltă eroismul ostașului capabil să înfrunte gerul cumplit pentru a face inofensiv un dușman, reliefat în povestirea *Urmele*, fie că dedică una din schițe sentimentului prieteniei sau al răspunderii (*În noapte*), Haralamb Zincă se străduiește să prezinte în tonuri cât mai pregnante frumusețea morală a omului înaintat al epocii noastre. Scriitorul dovedește o deosebită receptivitate față de laturile pozitive ale sufletului, față de tot ce are omul mai nobil și mai demn de prețuit.

E semnificativ că actele de vitejie de pe front nu sunt generate de vreo obsesie a eroismului, oamenii nu sunt viteji prin „vocație”; ei pornesc în acțiune animați de un

devotament nemărginit pentru cauza în slujba căreia luptă, și povestirile *Bateria nemuritoare* sau *Un civil în tranșee* sunt grăitoare. Deși aflați în condiții grele, neobișnuite, ei nu-și atrofiază calitățile morale, nu devin egoiști, închistați, din sufletul lor nu piere acea undă de poezie, care este atât de caracteristică eroilor lui Haralamb Zincă. Autorul caută neîncetat să evidențieze modul în care chiar în aceste momente deosebit de grele virtuțile morale ies în evidență, biruie încercările, tentațiile egoismului; ale comodității. Ne impresionează deci momentele în care soldatul își pune în primejdie viața pentru a salva un tovarăș necunoscut. Sunt scene care dovedesc un real talent, capabil să surprindă și să redea de multe ori, în nuanțe fine și cu multă autenticitate, viața.

Conturarea personajelor în cadrul speciilor genului scurt ca acelea abordate de Haralamb Zincă prezintă unele particularități. Autorul, nedezvoltând o acțiune cu multe episoade, cu o desfășurare de evenimente care ar permite sesizarea și adâncirea trăsăturilor esențiale ale eroilor, trebuie să selecteze într-un asemenea mod faptele, încât notația succintă să poată întregi chipul acestora. Se presupune așadar o capacitate de condensare, o putere de sugerare și un laconism stilistic care să facă pregnantă figura respectivă în cele câteva momente în care apare. Haralamb Zincă posedă în bună măsură aceste calități, evidente în portretele volumului de față.

Deși sunt inspirate din perioade istorice deosebite și se desfășoară pe o perioadă de douăzeci de ani, lucrările au o unitate artistică.

Scriitorul a urmărit, în primul rând, să evidențieze frumusețea morală a omului nou, înaltele calități sufletești ale ostașului de astăzi. De aceea, Haralamb Zincă nu se

lasă furat de caracterul spectaculos al luptelor, chiar în paginile unde ni se prezintă ciocniri violente cu inamicul. Haralamb Zincă urmărește rar de tot imaginea „materia- lă” a luptei, preocupându-se de reacțiile personajelor, de comportarea celor care trăiesc aceste mari încercări. Ceea ce atestă o personalitate scriitoricească sensibilă, așa cum am văzut, îndeosebi la bucuriile și suferințele umane, pe care le consemnează cu multă înțelegere.

Rândurile de față urmăresc să înfățișeze cititorului câteva din trăsăturile dominante ale prozei lui Haralamb Zincă răs- frânte în scrierile care alcătuiesc culegerea. Sunt pagini care, alături de cărțile amintite, au câștigat o apreciere sinceră și caldă și au înscris numele autorului printre cele ale scriitori- lor care cu o pasiune nedezmintită s-au dedicat uneia dintre temele importante ale literaturii noastre actuale.

În paginile de la sfârșitul volumului, scriitorul comen- tează cu pasiunea care îi este caracteristică aspecte morale care se relevă în viața de fiecare zi a armatei noastre. Sunt pagini care denotă nu numai o preocupare statornică a scriitorului, ci și vastele posibilități care se deschid în fața unui creator dornic să afle aspecte morale inedite, reve- latoare pentru personalitatea complexă, multilaterală a omului nou. Autorul acestei cărți, ca și alți scriitori, are în fața sa un câmp nelimitat de acțiune, posibilități nemărgi- nite de adâncire psihologică a lucrărilor inspirate din viața militarilor patriei noastre. Contribuția lui Haralamb Zincă pe acest tărâm nu poate fi în niciun caz neglijată și volumul de față în care cititorii vor afla pagini străbătute de un real patos emoțional constituie una dintre dovezile cele mai elocvente ale valorii scrisului său.

VALERIU RÂPEANU

zefirul

Primăvară.

Pacea e la o aruncătură de băț.

Inamicul însă contraatacă. De mai bine de două ore contraatacă. Plouă cu obuze. Iar eu urlu în pâlnia receptorului, chem întruna punctul de comandă al regimentului. În bordei, lumina vântată a zilei pătrunde printr-o deschizătură. E mai mult întuneric decât lumină. Rănit, comandantul batalionului geme și țipă la mine:

— Mă, dă-mi „Zefirul” că teucid!

Iar „Zefirul”, punctul de comandă al regimentului, nu răspunde.

Plouă cu obuze. Pământul se clatină ca o navă în plină furtună. Urlu cât mă ține gura:

— „Zefirule”, mă auzi? Mă auzi? Sunt „Laleaua”.

„Zefirul” nu mă aude. Legătura n-a fost încă restabilită, iar comandantul mă tot amenință că mă împușcă dacă nu-i dau „Zefirul”.

Un soldat năvălește în bordei și raportează că tancurile inamicului au pătruns în flancul companiei întâi. Alb la față, cu bandajele năclăite de sânge, comandantul părăsește adăpostul. Din prag mă amenință din nou:

— Auzi, te împușc dacă nu-mi dai legătura cu „Zefirul”!

Dacă nu l-aș cunoaște! Mă amenință ori de câte ori legătura cu regimentul se întrerupe. Nu amenințările lui mă neliniștesc, ci altceva... Filimon, ajutorul meu, a plecat pe „fir” să restabilească legătura și nu mai dă niciun semn de viață.

— „Zefirule”, mă auzi?

Ce-o fi cu Filimon? Nu cumva?... Atunci ar fi al treilea transmisionist în ultimele zile. Bătălia se desfășoară cu aceeași intensitate. Pământul nu se mai poate opri din clătinarea sa. Plouă în bordei cu țărână. Eu urlu întruna, dar zadarnic. Aud, în schimb, foarte aproape, huirul tancurilor hitleriste. Ce-o fi la compania întâi? Și într-acolo legăturile sunt rupte. Să mor strivit de șenilele unui tanc?!

Urlu în pâlnia receptorului:

— „Zefirule”! „Zefirule”!

Încremenesc.

Pe fir aud o voce de femeie și mi se pare că aiurez. Înciudat, îmi trag una cu receptorul în cap, Dar vocea femeii persistă. Rămâne pe fir la fel de gingașă și nefirească.

— „Zefirule”, tu ești? insist eu.

— Eu sunt „Zefirul”.

— „Zefirule”, tu ești?

— Eu sunt „Zefirul”, îmi răspunde același glas subțire de femeie.

Ce-i cu mine? Știu că toți transmisioniștii punctului de comandă sunt bărbați. Și dintr-odată, o femeie: un glas cald de femeie... în nebunia exploziilor... în plin contraatac al inamicului... când până și văzduhul se retrage speriat de urletele soldaților. O voce de femeie, aici, lângă urechea mea...

Da, da, aiurez. M-au zăpăcit exploziile obuzelor. Sau poate că tot strigând „Zefirul”, am prins, prin cine știe ce minune, însuși glasul zefirului...

— „Laleaua”! De ce taci? „53” de la noi vrea legătura cu „53” al vostru.

Nu, nu aiurez. E o femeie. De fapt, acel „53”, pronunțat energic, m-a trezit din scurta mea zăpăceală. Răspund:

— Imediat!

Ies din bordei în tranșee. După câțiva pași mă opresc. Doi soldați, însoțiți de șeful statului major al batalionului, aduc cadavrul comandantului. Mă retrag în bordei, urmat de ceilalți și, automat, apuc receptorul. O clipă ezit: să raportez sau nu? Dar trupul plin de sânge al comandantului zace la picioarele noastre. Cuprins de un acces de violență raportez:

— „Zefirule”, aici „Laleaua”, „53” a fost omorât!

Vocea de la celălalt capăt nu-mi răspunde. Și-mi dau seama că am fost rău, dur, că am speriat o femeie. Totuși, continui să strig cu aceeași violență.

— „Zefirule”, m-ai auzit? Răspunde-mi!

Aud pe fir un murmur ca de copil și înțeleg că am fost auzit. Întind receptorul șefului de stat major al batalionului. Nu-l aud ce vorbește. Mă uit năuc la trupul comandantului și nu-mi vine să cred că bărbatul ăsta voinic și îndrăzneț nu se va mai ridica niciodată în picioare. Bătălia n-a încetat. Pământul continuă să se scuture. Plouă cu țărână peste fața albă a comandantului.

Șeful statului major îmi spune că a fost numit comandantul batalionului. Părăsește în grabă bordeiul. Rămân singur. Duc receptorul la ureche. Aud din nou glasul ei: vorbește cu telefoniștii celorlalte subunități. Pe cablu, glasul primăverii, glasul zefirului, iar la picioarele mele, cadavrul comandantului.

*

Inamicul a fost respins. Poziția noastră a fost restabilă. Peste câmpul de luptă coboară un amurg de primăvară. Coboară parcă din adâncul cerului, de acolo

de unde obuzele n-au putut ajunge. Îl îngropăm pe comandant. Pe un dâmb, la vreo 50 de metri de bordei. Eu nu sunt acolo. Am ordin să stau cu receptorul la ureche. Dar mă gândesc la comandant. E primăvară, iar pacea-i la o aruncătură de băț. Oricând e greu să mori, dar acum parcă-i și mai greu...

Opaițul luminează tremurând bordeiul, iar umbrele lui mă neliniștesc. Nu mai vreau să fiu singur. Curând apare în bordei noul comandant. Calcă greu. Obosit. Îndurerat. E urmat de ajutorul meu, Filimon. Amândoi tac. Ofițerul se așază la masa de lucru, privește o clipă harta, apoi adoarme cu capul pe masă. Filimon își întinde mantaua pe locul unde înainte zăcuse trupul comandantului. Își așterne să doarmă. Se uită obosit la mine, iar eu, nu știu de ce, îi spun:

- Știi, la punctul de comandă răspunde o fată...
- Și? mă întreabă el clătinându-se.
- Cum, și?! O fată, o femeie...
- Și?

Filimon mă măsoară cu niște ochi sângerii și umflați de oboseală. Am senzația că nu mă înțelege. Spun:

- Nu vrei să-i auzi vocea?
- Ce să-i aud?
- Vocea. Are o voce dulce.
- Dulce, zici?

Filimon cascadează ostenit. Da, vocea femeii e dulce. Cascadează din nou. Se întinde apoi pe locul unde înainte zăcuse cadavrul comandantului și, întorcându-se cu spatele la mine, adoarme buștean.

Ar trebui să mă supăr, dar n-o fac. Rămân cu gândurile mele. Liniștea-i și mai adâncă. Mă simt de parcă m-aș pregăti pentru o mare aventură. Și asta

mă tulbură. Cuvintele dragoste, iubire, îndrăgostit îmi umblă prin minte ca niște tainice avioane de recunoaștere. Bâzâitul lor mă tulbură, dar, în același timp, mă și atrage. Mă gândesc la ea și aștept să-i aud glasul pe firul care ne leagă. Un singur fir leagă batalioanele de inima lor – punctul de comandă al regimentului. Aud:

— „Zefirule”! Aici e „Salcâmul”. Control!

Recunosc glasul telefonistului de la batalionul „unu”. Iar ea răspunde cu un ton firesc, blajin, de parcă nu ne-am afla în război, ci sub acoperișul primitiv al unui cămin oarecare.

Îmi cunosc tovarășii. Și-mi dau repede seama că astăzi sunt prea stăruitori în a controla legăturile cu regimentul. Îi bănuiesc și pe ei la fel de tulburați de apariția pe fir a unei voci de femeie. Numai eu lipsesc din circuit. Prefer s-o ascult așa cum ai asculta o melodie.

— „Zefirule”, aici e tot „Salcâmul”. „Zefirule”, cum te cheamă?

— Chiar, cum te cheamă?

— Cum te cheamă?

— Cum te cheamă? răsar pe fir întrebările curioase ale soldaților.

Se face o pauză. Sunt numai urechi. Inima-mi bate prosteste, amețită, nici eu nu știu de ce.

— Băieți, răspunde ea cu un aer ceva mai oficial, mă cheamă Valentina și am gradul de sergent.

— Să trăiți, dom’ sergent, izbucnește vesel un transmisionist.

Îl recunosc: e Vasilescu de la grupul de artilerie... un palavragiu... un nesuferit...